Sisäministeriö
Inrikesministeriet

11062025
Tuuli Tuunanen
p. 0504560803

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite:
U 36/2022 vp

Asia:
OSA; Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle tilapäisen suojelun direktiivin käyttöön ottamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi; tilapäisen suojelun jatkaminen

Neuvosto päätti tilapäisen suojelun käyttöönotosta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi 4.3.2022 tehdyllä neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2022/382. Tilapäistä suojelua on sittemmin jatkettu 4.3.2026 saakka. Suojelun jatkaminen maaliskuusta 2026 eteenpäin edellyttää uutta neuvoston täytäntöönpanopäätöstä.

Komissio ehdottaa 4.6.2025 antamassaan ehdotuksessa neuvoston päätökseksi (COM(2025) 650 final) tilapäisen suojelun jatkamista yhdellä vuodella 4.3.2027 saakka. Tilapäisen suojelun henkilöryhmä vastaisi nykyistä. On huomioitava, että aiemmista tilapäisen suojelun jatkoa koskevista päätöksistä poiketen luonnokseen sisältyy johdanto-osan perustelukappale (5), jonka mukaan tilapäistä suojelua koskevien rekisteröintien päällekkäisyyden välttämiseksi, jäsenvaltioiden olisi hylättävä oleskelulupahakemukset, jos on ilmeistä, että asianomainen on jo saanut oleskeluluvan tällä perusteella toisessa jäsenvaltiossa. Komission mukaan tämä olisi johdonmukaista Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa C-753/23 antaman tuomion ja erityisesti sen 30 kohdan kanssa.

Tilapäisen suojelun jatkolle on tarkoitus antaa poliittinen tuki oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 13.6.2025. Virallinen päätös tilapäisen suojelun jatkosta on tarkoitus tehdä kesäkuun aikana.

EU- ja Schengen-assosioituneissa maissa aktiivisia tilapäisen suojelun rekisteröintejä on tällä hetkellä noin 4,6 miljoonaa. Tilapäisen suojelun ajatuksena on, että suojelua saavilla on yhdenmukainen asema ja oikeudet kaikissa unionin jäsenvaltioissa. Tilapäisen suojelun antaminen myös vähentää siirtymään joutuneiden henkilöiden tarvetta hakea välittömästi kansainvälistä suojelua, helpottaen jäsenvaltioiden turvapaikkajärjestelmiin kohdistuvaa painetta. Ukrainan tilanne jatkuu epävakaana ja vaikeasti ennakoitavana. Vallitsevassa tilanteessa Ukrainaan ei voi palata turvallisesti. Maahanmuuttovirasto arvioi, että Suomen saapuu vuonna 2025 yhteensä 8 000–12 000 tilapäisen suojelun hakijaa ja vuonna 2026 saman verran. Vuoden 2026 hakemusmäärän arviointiin liittyy kuitenkin merkittävää

epävarmuutta. Koko sodan aikana ukrainalaiset ovat jättäneet Suomessa reilut 81 000 tilapäisen suojelun hakemusta. Vastaanottojärjestelmässä on tällä hetkellä kirjoilla noin 13 000 ukrainalaista, minkä lisäksi kuntiin on siirtynyt noin 32 000 ukrainalaista. Loppujen arvioidaan palanneen Ukrainaan tai siirtyneen muualle EU-alueelle.

On huomioitava, että valtioneuvosto on päätöksillään 149/2022 (7.3.2022, valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi), 936/2023 (7.9.2023, valtio-neuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi tietyille kansalaisuudettomille henkilöille ja kolmansien valtioiden kansalaisille) ja 9/2025 (20.3.2025, valtioneuvoston päätös tilapäisen suojelun antamisesta Ukrainan tilanteeseen vastaamiseksi tehdyn päätöksen (149/2022) muuttamisesta) päättänyt henkilöryhmistä, joille tilapäistä suojelua voidaan antaa, sekä ajanjaksosta, jolloin oleskelulupia tilapäisen suojelun perusteella voidaan myöntää. Täytäntöönpanopäätöksen velvoittavuuden ohella ulkomaalaislaki edellyttää, että valtioneuvosto päättää asiasta.

Komissio antoi 4.6.2025 myös ehdotuksen neuvoston suositukseksi koordinoidusta lähestymistavasta tilapäisen suojelun päättymiseen (COM(2025) 651 final). Ehdotuksesta on tarkoitus käynnistää keskustelu oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 13.6.2025. Ehdotus neuvoston suositukseksi keskittyisi neljään toimenpidekokonaisuuteen: 1) Muille oleskeluluville siirtymisen edistäminen ja helpottaminen jo ennen tilapäisen suojelun päättymistä; 2) Edellytysten luominen kitkattomalle ja kestävälle paluulle Ukrainaan; 3) Riittävästä tiedonsaannista huolehtiminen siirtymään joutuneille henkilöille tiedottamalla mahdollisuuksista siirtyä muille oleskeluluville, tilanteesta Ukrainassa sekä vierailuista Ukrainassa ja palaamisen tukemisesta; 4) Koordinaation, seurannan ja tietojenvaihdon varmistaminen suositusten täytäntöönpanossa jäsenvaltioiden välillä, mutta myös suhteessa Ukrainaan.

Suomen kanta

Valtioneuvosto on sitoutunut Ukrainan tukemiseen jo pääministeri Orpon hallitusohjelmassa, jonka mukaan Suomi auttaa täysimääräisesti Ukrainasta sotaa paenneita ja jatkaa heidän suojeluaan hyvässä yhteistyössä muiden EU-maiden kanssa. Kiinnitetään erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin, kuten ilman huoltajia Ukrainasta sotaa paenneisiin lapsiin.

Valtioneuvoston vahva tuki on tuotu esiin myös tilapäisen suojelun jatkamista koskevassa U-kirjelmässä U 36/2022 vp jatkokirjeineen (UJ 25/2023 vp, UJ 14/2024

11062025
Tuuli Tuunanen
p. 0504560803

vp): Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainasta sotaa pakenevien ihmisten tilanteessa on edelleen käytössä yhteinen eurooppalainen ratkaisu, jonka avulla näille ihmisille voidaan taata jäsenvaltioissa välitöntä suojaa ja yhdenmukainen asema. Suomi pitää tärkeänä, että käsillä olevan kaltaisia tilanteita varten luotu EU:n tilapäisen suojelun mekanismi pysyy käytössä ja kannattaa neuvoston päätöstä jatkaa tilapäisen suojelun antamista. Suomi pitää tärkeänä, että henkilöryhmät, joihin tilapäistä suojelua sovelletaan, kuvataan neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.

Nyt valtioneuvosto tarkentaa aiempia asiassa muodostettuja kantojaan seuraavasti: Suomi kannattaa tilapäisen suojelun jatkamista ehdotetusti yhdellä vuodella. Lisäksi Suomi pitää erittäin tärkeänä, että löydetään koordinoitu ja hallittu unionitason ratkaisu sitä silmällä pitäen, kun tilanne Ukrainassa vakautuu ja tilapäisen suojelun päättyminen ja palaaminen Ukrainaan tulee ajankohtaiseksi. Suomi osallistuu Ukrainan jälleenrakentamiseen kokonaisvaltaisesti kansallisen jälleenrakentamissuunnitelman pohjalta. Komission ehdotuksen mukaiset jäsenvaltioihin yhteistyössä Ukrainan viranomaisten kanssa perustettavat ns. Unity Hub-keskukset tukevat tätä tavoitetta.